

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Nicolai Cavssini Trecensis E Societate Iesv, De Eloqventia
Sacra Et Hvmana**

Caussin, Nicolas

Coloniae Agrippinae, 1626

Character grauis concionatoris. Capvt I.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68724](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68724)

CHRYSOSTOMVS, SIVE IDEA.

LIBER DECIMVSSEXTVS.

PRAEFATIO.

Atis multa, vj arbitror de
vtraque eloquentia dixi-
mus, & ipse qui opere pas-
ci videbatur animus, post
variorum sermonum cur-
ricula portum quærit, in
quo suavius, & gloriosius
conquiescat: Nullus au-
tem commodior visus est, quam si tuis auspi-
cijs inchoatum, hoc quicquid est operis (ô
merito inter Sanctos eloquentissime, & inter
eloquentes sanctissime Ioannes Chrysostome)
per tuas laudes absoluerem. Quamquam quid
dixi nemo est qui tuarum laudum partem com-
plecti possit, tam angustijs humanæ mentis,
& eloquentiæ limitibus, nisi tu fluminis illi-
us aurei titulos, qui ex tuo beato pectore tam
fœliciter emanarunt, præfens, & propitius ef-
fuderis. Itaque te ostendam tibi in hac arce
cœlestis eloquentiæ constitutum, non meis
quidem lineamentis, sed tuis coloribus, quos
in hanc vsque posteritatem transfusos sæcu-
lorum mirabitur æternitas. Habent hoc ab ar-
te nonnunquam, lutei parietes, vt inducti re-
storio, varijsque picturis collustrati fulgeant,
& quod à natura denegatum est nitore, & ga-
ria, hoc artis opera consequuntur. At vero
nobiles marmoris crustæ, quas suis ipsa colo-
ribus, & ornamentis natura rerum parens de-
corauit, proprijs emicescunt opibus, nec inge-
nitam pulchritudinem falso quodam gloriæ
simulachro mentiuntur. Ita profecto magna
illius tuæ mentis virtus in tam illustri loco,

in tam nobili præclarissimorū ingeniorū ma-
numento condita est, atque collocata, vt ipsa sã
suis diuitijs ostentet, & oratorum potius ob-
ruat industriam, quàm ab oratione mutuetur
aliquid nouæ commendationis.

Tu igitur cœlo recepta Mens, hunc postre-
mum laborem, qui ad te vltro decurrit, quia
tuus est, in tuam tutelam asserere, & vniuerso
operi fœlicem quam potes coronidem impo-
ne.

Character grauis conciona- toris.

CAPVT I.

Antequam ad virtutes Chrysostomi de-
ueniam, quem instar omnium esse osten-
dam, visum est aliquot *Nota*: siue formas
sacrorum oratorum, qui in vario genere
floruerunt, commemoratis etiam qua virtu-
tibus aduersari solent vitijs exponere, quo
plenior sit rei totius intelligentia. Grauis igitur
plerumque talis est. Mentem habet excel-
sam, & magnarum rerum cogitationibus ex-
aggeratam, nihil in eorum stile, fractum, demis-
sum, longe est ab aulicarum assentationum
ingenio, calliditatem, & versutis in pectoris
lubricos flexus auersatur, raro perit, rarius pre-
hensat, rarissime blanditur, nunquam adula-
tur. In conuictu non est demisse comis, aut
vultu sapiens renidens, sed plenus maiestatis, ser-
mones infert de rebus magnis, vel si de paruis,
& ex

& exilibus dicat, conuertit ad magna. Vix otiosum quidpiam dixerit, non quaerit quae fuerit hoc anno hyems Italiae? an cura futura sit annonae? Quid dicant Selenodromiosum prognostica, futuros ne morbos, aut fore no nocituros imbres pronuncient? Quid noui portet Gallicus Mercurius, & an se moueant Heluetij? Hinc, & similia narrationum genera, quae apud graues personas putida sunt, naufraganti stomacho repudiat, & continuo de rebus diuinis, temperate tamen loquitur. Atque ut est magnae auctoritatis, sermones, & mentes hominum, quod vult rapit, & in omni cetero non imperio, sed vita atque ingenio domiuatur.

Prigritati
& constanti
de laue.

In dictis est vera, exortans in factis, aduersus faceros serius, in improbos asper, ad potentiorum obsequia rigidus, ad dissimulationem parum aptus, ad fomenta cupiditatis hominum ministranda, numquam flexibilis, ad vitia exagrandanda ore, & vultu compositus. Summum enim putat nefas officio vitam anteponeere, & viuendi desiderio honestatem, propter quam vita expetenda est, amittere. Haeret praeterea totus sibi, vel potius origini suae Deo, animum impense colit, in corporis cura parcus est, quam valetudine, non voluptate metitur, in orationibus creber, multus in vigilijs, magnis se non percuris, & cogitationibus distractus, ad summum in promouendo Dei cultu totus.

Haec ferme in priuata vita. In concionibus spirat quam impressis moribus maiestatem. Argumentis delectatur haud probabilibus, sed plane firmis, solidis, & quae sint aeternae veritatis. Omnium inuentionum seminarium habet in sacris litteris collocatum, raro peregrinam doctrinam accersit, aut si quid aspergit, cauere maxime ne offendet, non multa Graece dicit, aut Hebraice, hi historias, imagines, ydola, parabolas, & caetera quae in humaniorum litterarum sunt instrumento, vel valere iubet, vel si quid excidit, contemnendo potius vsurpat, quam offendo. Contra insignes habet ex Prophetis, Apostolis, sed maxime ex Christi Domini sententijs locos, in quibus vim per magna facit, haec expendit, haec inculcat, & quasi malleis cudit, atque imprimi pectoribus, his venatur animos, his impugnat, & tamquam machinis capit. De mysterijs, vita, factis, verbis, & morte Domini frequentissime loquitur, & magnificentissima oratione haec exaggerat.

loci
omnino
gramm.

In dispositione argumentorum non vult videri Rhetor, de industria tractum, & collocationem obcurat, ut impetu fluere, non curam olere videatur oratio, maior est enim, quam qui minutis scholasticorum praecipis subiiciatur, artis suspitionem refugit, habet tamen artificium grande, quod pauci sciunt, sed quae hominis ingenium nouere melius animaduertunt. Genus dicendi sequitur non verbis volucris, & incitatum, sed pressum, acre, seuerum, sententis adstrictum. Consulto fugit sensus sculpro, amabiles, & laeuolos, vernantes figuras, & delicatiorum verborum violas, tum spissos, & productos exitus, tum orationem numerolis legibus, circumscriptam ferre non potest, saccum potius indueret, aut cymbalis perfonaret, quam se vinceret necessitate sermonis certo quodam tinnitu pueriliter exultantis. At si quae sunt graues sententiarum figurae, quae dicentis libertatem expronant, quae iubent, quae calligent, quae exerceantur, has lubentius arripit.

Luctatur crebro cum vitijs, crebrius etiam cum fidei hostibus congregitur, & in hoc dicendi argumento regnat, docet acere, pugnat acriter, potentissime conuincit, insectatus generose, & iubet, & omnia quasi ex tripode loquitur. In gestu saepius est sedatior, nisi res aliter postulet, multum tamen se commouere non putat esse grauitatis, quod si his virtutibus statura quoque corporis proceras, & aeres oculi, & maiestas incessus, & sparsi iam aliquot temporibus cani accedant, naturam dixeris ad cumulatum operis perfectionem fuisse velificatam.

Afferantur Exempla istius grauitatis, & expenduntur.

CAPVT II.

MULTA passim huiusmodi stylo conscripta occurrunt in sanctorum Patrum libris, non omnes tamen in eo dicendi genere pares fuere, sed alij remissius videntur habuisse, proque varia ferebant hominum ingenia. Inter Graecos Athanasius maxime grauis est, cuius ut vita fulgur, sic oratio fulmen extitit, minus naque floris habet, quam caeteri, minus olet scholae delicias, quam

Athanasius
gramm.

Dddd 3.

Diuis